

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de
pregătire și răspuns la accidente nucleare și radiologice

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de pregătire și răspuns la accidente nucleare și radiologice (în continuare - Plan) a fost elaborat de către Grupul de lucru interinstituțional, instituit în baza Ordinului ministrului afacerilor interne nr. 395/2023, constituit din reprezentanții: Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Sănătății, Ministerului Mediului, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Apărării, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor și Serviciul de Informații și Securitate.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul actului normativ de aprobare a Planului a fost elaborat în conformitate cu prevederile art. 15 din Legea nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, cu modificările ulterioare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 229-233, art. 739), precum și prevederile Legii nr. 289/2022 cu privire la cerințele de bază în securitatea radiologică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 383, art. 719).

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Republica Moldova nu dispune de reactoare nucleare, dar este înconjurată de 7 centrale atomice care sunt dislocate pe teritoriile statelor adiacente (Ucraina, România și Bulgaria) la o distanță de 125-400 km, cu un număr total de 23 reactoare.

În cazul accidentului nuclear sau radiologic la una din centralele atomice menționate este posibilă poluarea teritoriului cu materiale radioactive. În acest caz, valoarea debitului dozei ambientale gama poate depăși normele acceptabile de 10-100 ori. Un pericol deosebit va provoca creșterea bruscă a concentrației radionuclizilor - produșilor de dezintegrare (iod, cesiu, stronțiu etc.) în nutrețurile verzi, produsele lactate, legume și fructe.

Conform datelor pronosticate, în caz de avarie la una din centralele atomice și condiții meteo nefavorabile, suprafața totală a teritoriului contaminat al republicii poate constitui 2,6 mii km², cu organizarea zonelor de control radiologic strict și de evacuare sau strămutare temporară a populației și animalelor domestice și agricole.

Necesitatea elaborării Planului rezumă și din situația din vecinătatea Republicii Moldova unde sunt desfășurate acțiuni militare a Federației Ruse în Ucraina. Ca efect indirect al acestora, deja au fost puse în pericol instalațiile Centralei atomo-electrice din Zaporojie Ucraina, de asemenea nu putem exclude și utilizarea diferitor muniții, care pot avea elemente radioactive.

Totodată, este posibilă contaminarea teritoriului Republicii Moldova ca urmare a utilizării armelor de distrugere în masă cu efect radiologic pe teritoriul altor state cu efecte transfrontaliere, în rezultatul căruia sunt posibile depuneri semnificative de material radioactiv, la mari distanțe, provenite de la un obiectiv foarte îndepărtat.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Planul stabilește concepția unitară de prevenire și intervenție în vederea protecției populației, minimizarea riscului potențial asupra mediului înconjurător și proprietății, efectelor stocastice și/sau deterministice ale radiațiilor ionizante în caz de:

- 1) accidente/urgențe radiologice sau nucleare produse în Republica Moldova;
- 2) accident la un obiectiv nuclear/radiologic (în continuare- ONR) situat în afara Republicii Moldova, dar cu efecte asupra teritoriului național;
- 3) utilizarea armelor de distrugere în masă cu efecte radiologice în vecinătatea Republicii Moldova.

În Plan sunt descrise pericolele posibile în caz de accident/urgență radiologică sau nucleară, măsurile de prevenire și protecție specifică, categoriilor de pregătire la accidente nucleare sau radiologice, delimitarea zonelor pentru desfășurarea măsurilor de protecție, introducerea acțiunilor preventive, urgente și timpurii de protecție, precum și alte acțiuni de răspuns în caz de producere a accidentului/urgenței radiologice sau nucleare.

În **Capitolul I** al Planului sunt cuprinse **Dispoziții generale**: scopul, obiectivele, domeniul de aplicare.

În **Capitolul II Pregătirea pentru situații de urgență nucleară/radiologică** se face o descriere a măsurilor de prevenire și protecție, precum și sunt specificate pericolele în cazul unui accident nuclear și/sau a unei urgențe radiologice, pentru determinarea concretă a acțiunilor ce urmează a fi întreprinse.

Astfel, la acest capitol sunt descrise *Categoriile de pregătire la urgențe nucleare sau radiologice*, care prevăd aplicarea măsurilor de intervenție, proporțional pericolelor identificate și consecințele potențiale ale acestora.

De asemenea, sunt analizate sursele de risc din Republica Moldova și sursele de risc la nivel transfrontalier, cât și clasificarea acestora conform categoriilor de pregătire la urgențe.

În vederea desfășurării acțiunilor de prevenire și intervenție, este descrisă modalitatea de repartizare a responsabilităților tuturor entităților publice implicate în procesul de gestionare.

Ca autorități cu rol principal la nivel național, sunt stabilite următoarele:

- 1) Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (CSE RM);
- 2) Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne;
- 3) Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice a Ministerului Mediului.

Autoritățile cu atribuții în domeniul activităților nucleare și radiologice sunt următoarele:

- a) autoritatea administrației publice centrale în domeniul ocrotirii sănătății;
- b) autoritatea administrativă în domeniul protecției civile și situațiilor excepționale;
- c) autoritatea administrației publice centrale în domeniul mediului;
- d) autoritatea administrației publice centrale în domeniul agroindustrial;
- e) autoritatea administrativă a controlului vamal;
- f) autoritatea administrativă de control al frontierei;
- g) organizații de cercetare sau de promovare a tehnologiilor nucleare sau radiologice.

Atribuțiile ministerelor/instituțiilor responsabile de implementarea Planului sunt stipulate în Legea nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice și redate în anexa nr. 3 a prezentului proiect.

În **Capitolul III Organizarea răspunsului la accidente/urgente nucleare sau radiologice** se descrie procesul de intervenție în situațiile posibile în Republica Moldova, inclusiv pentru evenimentele care pot fi clasificate ca urgență nucleară sau radiologică, dar care încă nu au fost apreciate astfel.

Procesul de intervenție este descris separat, pentru evenimentele care se pot produce nemijlocit în Republica Moldova (pentru care este necesară evaluarea și declararea de către Grupul de experți ca urgență radiologică), cât și pentru evenimentele, care se pot produce în afara Republicii Moldova, dar care pot avea efecte asupra teritoriului național (nu este necesară evaluarea și declararea de către Grupul de experți ca urgență radiologică).

Acțiunile încep cu procedura de Notificare, este stabilit fluxul informațional de la sursa de informație până la entitățile pentru intervenție, cât și este apreciată persoana cu funcție de răspundere, care poate pune în aplicare Planul.

De asemenea, în acest capitol este descris sistemul de comandă și control pentru gestionarea răspunsului la urgența radiologică.

Desfășurarea nemijlocită a acțiunilor de intervenție sunt descrise în **Capitolul IV Acțiuni de răspuns la urgența nucleară/radiologică**, care prevede acțiunile necesare de întreprins, structurile implicate pentru intervenție, modalitatea de evaluare radiologică, investigarea situației, etc.

La fel, sunt descrise acțiunile de protecție a populației și efectivului, cum ar fi adăpostirea, evacuarea, modalitatea de desfășurare a profilaxiei cu iod, decontaminarea, comunicarea mesajelor de informare, cât și modalitatea de alocare a mijloacelor financiare pentru desfășurarea acțiunilor de intervenție.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiunea „a nu face nimic” sau lipsa de intervenție va duce la nerealizarea prevederilor Legii nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, în prezent nefiind aprobată o modalitate unitară de prevenire și intervenție, în vederea protecției populației, minimizarea riscului

potențial asupra mediului înconjurător și proprietății, în caz de urgențe nucleare sau radiologice.

În procesul elaborării proiectului se constată că, aplicarea unor scenarii alternative decât cele expuse prin prisma proiectului propus nu va produce efectul scontat în măsura în care să corespundă atingerii obiectivului stabilit.

Respectiv, nu au fost identificate și analizate alte alternative.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Modificările propuse vor avea impact pozitiv pe termen lung, sporind gradul de protecție a populației și mediului înconjurător în caz de pericol sau producere a urgențelor nucleare sau radiologice.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea prevederilor prezentului Plan nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu este aplicabil.

4.4. Impactul social

Grad sporit de protecție a populației în cazul producerii urgențelor nucleare sau radiologice.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu este aplicabil.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Nu este aplicabil.

4.5. Impactul asupra mediului

Sporirea gradului de protecție a mediului înconjurător în caz de pericol sau producere a urgențelor nucleare sau radiologice.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

Proiectul hotărârii de Guvern nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În vederea respectării prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul actului normativ este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Afacerilor Interne în directoriul Transparența/Consultări publice la adresa: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-planului-national-de-prevenire-pregatire-si-raspuns-la-accidente-nucleare-sau-radiologice/13017>

În procesul de consultare a proiectului propunerile înaintate de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Finanțelor,

Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, precum și ale Ministerului Energiei - au fost acceptate, proiectul fiind modificat conform propunerilor prezentate.

Totodată, Ministerul Apărării, Ministerul Educației, Serviciul de Informații și Securitate, precum și Congresul Autorităților Locale din Moldova – au prezentat lipsa de obiecții și propuneri.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul a fost supus expertizei juridice nr. 04/1-10006 din 12.11.2024, urmare căreia obiecțiile și recomandările au fost acceptate proiectul fiind modificat conform propunerilor înaintate.

Potrivit răspunsului Centrului Național Anticorupție, nr. 06/2/19812 din 12.11.2024, proiectul se încadrează în categoria documentelor de planificare fiind exceptat de la obligația de a fi supus expertizei anticorupție, conform art. 28 din Legea integrității nr. 82/2017.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Aprobarea proiectului nu atrage după sine necesitatea modificării sau abrogării actelor normative în sensul aducerii acestora în concordanță cu reglementările acestuia.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

După aprobarea proiectului hotărârii de Guvern, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății, Ministerul Finanțelor, Ministerul Apărării, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, în limitele competențelor funcționale:

- 1) vor asigura realizarea măsurilor specifice prevăzute în Planul de pregătire și răspuns la accidente nucleare și radiologice;
- 2) vor prevedea anual mijloace financiare pentru asigurarea realizării acțiunilor specifice;
- 3) vor elabora și aproba planuri instituționale pentru asigurarea îndeplinirii sarcinilor trasate în Plan, în termen de 60 de zile, din momentul intrării în vigoare a hotărârii de Guvern.

Ministru

Daniella MISAIL-NICHITIN